

УЧЕБНА ПРОГРАМА

ПО ЯПОНСКИ ЕЗИК ЗА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ ГИМНАЗИИ ЗА X КЛАС, СЛЕД VIII КЛАС С ИНТЕНЗИВНО ИЗУЧАВАНЕ НА ЯПОНСКИ ЕЗИК (ПЪРВИ ЧУЖД ЕЗИК – ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ПОДГОТОВКА)

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ

Настоящата учебна програма надгражда обучението по японски език като първи чужд език – профилирана подготовка – в VIII и IX клас на професионалните гимназии както по отношение на учебното съдържание, така и по отношение на принципите на подбор, структуриране и представяне на материала. Програмата е изработена в съответствие с Държавните образователни изисквания за учебно съдържание по чужди езици, като е съобразена с Общата европейска езикова рамка (CEF) на Съвета на Европа, а също и с изискванията за получаване на международно признат сертификат от Японската фондация, която е единствената оторизирана институция в тази област.

Използвани са и следните материали, отразяващи спецификата на обучението по японски език:

- Изискванията за професионално владение на японски език, изготвени от The Japan Foundation and Association of International Education, Japan. Tokyo, 2002 г.
- Докладът на Асоциацията на преподавателите по японски език в Европа (AJE) от 2005 г. за обучението по японски език и Общата европейска езикова рамка
- Програмите за изучаване на японски език от чужденци (2005–2006 г.) на Osaka University of Foreign Studies

Хорариум

Часовете по японски език се разпределят в съответствие с хорариума за X клас по учебен план за профилирана подготовка.

Ядра на учебното съдържание

- слушане с разбиране
- говорене (диалогична и монологична реч)
- четене с разбиране
- писане

Учебници и учебни материали

NIHONGO CHUUKYUU I. The Japan Foundation. Japanese Language Institute, 1996.

NIHONGO SHOCHUUKYUU SOGOMONDAISHUU. Tokyo, 1993.

NIHONGO O TANOSHIKU YOMU HON SHOCHUUKYUU (Koide 1996)

RAKURAKU NIHONGO WRITING (Taguchi 1995)

MAINICHI NO KIKITORI SHOKYUHEN GE. (Miyagi et al 1998)

NIHONGO TESUTO CHUUKYUU. ALC Press Japanese Textbook Series, 2000.

II. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО

Целите на обучението по японски език в X клас са част от общите образователни и възпитателни цели за гимназиалния етап на обучение. Те са общи за всички чужди езици, но се осигуряват чрез специфично за японския език учебно съдържание.

Общи цели на програмата за профилирана подготовка в X клас:

- осигуряване надграждането на постиженията на ученика от предишния етап на обучение;
- по-нататъшно разширяване на комуникативната компетентност на ученика в единство на нейните езикови и социокултурни компоненти;
- постепенно разширяване на уменията японският език да се използва и за специфични цели, произтичащи от профила на съответната професионална гимназия.

Специфични особености на програмата по японски език за X клас:

Държавните образователни изисквания по чужди езици определят скала на владееене на езика, която до голяма степен е съобразена с първите пет равнища на Общата европейска рамка. Постигането на шестото равнище, доближаващо се до владееенето на езика от представител на съответната култура, не е цел на обучението в българското средно училище. От друга страна, изискванията за професионално владееене на японски език, изготвени от The Japan Foundation and Association of International Education, са структурирани в четири равнища, като най високо е първото, което съответства на шестото равнище от Общата европейска езикова рамка. Всяко от четирите равнища съдържа три типа тестове, чрез които се проверяват следните аспекти: *йероглифи и лексика; четене с разбиране; слушане с разбиране.*

Аспектът *говорене (диалогична и монологична реч)* не е застъпен и по тази причина обучението в средното училище не може да бъде ориентирано изцяло към изискванията на Японската фондация.

От друга страна, изискванията, заложи в Общата европейска езикова рамка, са ориентирани към традиционните и за чуждоезиковото обучение в България ядра на учебното съдържание, но не са съобразени със спецификата на японската писменост, която налага обучението по йероглифика да се разглежда като относително самостоятелен аспект в процеса на овладяването на езика.

Друга важна особеност на програмите на Японската фондация е изключително важното значение, което се придава на аспекта *граматика*. Решаването на чисто граматически тестове е важен компонент във всички изпити по японски език, провеждани в Япония.

Изложените обстоятелства налагат в аспекта *писане* да бъде включен компонент *йероглифика*, а в аспекта *четене* да се включи компонент *граматика*.

Реално в края на X клас учениците ще владеят около 600 йероглифа, а японският образователен минимум включва 1006 йероглифа.

Това означава, че комуникативната компетентност по аспектите *четене с разбиране* и *писане* на учениците, изучаващи японски език, и в X клас ще продължи да изостава от комуникативната компетентност по тези аспекти на учениците, изучаващи западни

езици. По тази причина овладяването на йероглифната писменост трябва да се разглежда като относително самостоятелен аспект с изключителна важност през целия период на обучението по японски език. Целта е към края на XII да бъде овладян образователният йероглифен минимум, като по този комуникативната компетентност по аспектите *четене с разбиране* и *писане* на учениците, изучаващи японски език, се изравни с тази на учениците, изучаващи езици с буквена писменост.

По аспектите слушане с разбиране и говорене (диалогична и монологична реч) изискванията по японски език трябва да бъдат синхронизирани напълно с изискванията на Общата европейска езикова рамка.

Основа на граматическия минимум за X клас са изискванията за трето равнище на изпита за професионално владение на японски език.

Разпределението на йероглифите по години на обучение е дадено в отделно приложение, като целта е до XII клас да бъдат постигнати изискванията за второ равнище.

III. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Очаквани резултати по основните ядра на равнище учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови категории	Контекст и дейности	Междупредметни връзки
<p>СЛУШАНЕ С РАЗБИРАНЕ</p> <p>Ученикът разбира основната информация от познати теми като работа, учене, свободно време и т. н., когато се използва ясен стандартен език. Може да схване основната информация от радио и телевизионни предавания на актуални теми, когато се говори сравнително бавно и ясно.</p> <p>ГОВОРЕНЕ</p> <p>Диалогична реч</p> <p>Ученикът може да участва без предварителна подготовка в разговори на позната тематика от личен характер или свързани с ежедневието. Може да се справи с повечето ситуации, които биха възникнали при посещение на Япония</p> <p>Монологична реч</p> <p>Ученикът може да описва събития, преживявания, планове, надежди и цели с прости свързани изречения. Може да разказва сюжети на книги и филми, като изразява и собствените си впечатления.</p> <p>ЧЕТЕНЕ С РАЗБИРАНЕ</p> <p>Ученикът може да разбира текстове, съдържащи предимно често употребявана всекидневна и професионална лексика. Разбира описания на събития, чувства и желаниа в лична кореспонденция с ограничен брой йероглифи (до 600).</p> <p>ПИСАНЕ</p> <p>Ученикът умее да съставя кратки текстове на теми, които са му познати или го интересуват, като използва активно около 500 йероглифа и 2000 думи.</p>	<p>Учениците трябва да придобия следните понятийни, езикови и социокултурни знания и речеви умения, които да използват успешно за комуникация в учебна обстановка и в реална ситуация:</p> <p>ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ</p> <p>1. Личност и общество</p> <ul style="list-style-type: none"> • нравствени търсения • свобода и отговорности <p>2. Нашата планета</p> <ul style="list-style-type: none"> • природа и ресурси • екологични проблеми • пред картата на света <p>3. Младежка култура</p> <ul style="list-style-type: none"> • автори и книги • кино и театър • музика • здравна култура <p>4. Сфери и роли на общуване</p> <ul style="list-style-type: none"> • зрител и слушател • читател • посредник и преводач • участник в дискусия • клиент <p>5. Речев етикет</p> <ul style="list-style-type: none"> • скромни форми • уважителни форми • адресив • uchi/soto 	<p>ФОНЕТИКА</p> <p>Промени в акцентната структура на думите в зависимост от типа на служебните думи, с които се съчетават имената, глаголите и прилагателните.</p> <p>ГРАФИКА</p> <p>Обща представа за идеография и фоноидеография</p> <p>ЛЕКСИКОЛОГИЯ</p> <p>По-важни словообразователни наставки.</p> <p>МОРФОЛОГИЯ</p> <p>Диатеза – осъзнаване на разликата между семантични роли и синтактични функции. страдателен залог причинителен залог причинително-страдателен залог</p> <p>СИНТАКСИС</p> <p>Учениците да познават спецификата на на синтактичните връзки в сложното съчинено изречение.</p>	<p>Учебното съдържание да се усвоява в спокойна и приятна атмосфера, като на учениците се създадат възможности да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • да участват в индивидуални занимания и в работа по групи • да участват в роли, ситуативни и асоциативни игри • да работят с различни информационни източници, като особено внимание се обърне върху достъпа до японски материали чрез интернет. • да работят самостоятелно с различни справочни материали • да общуват в реални и симулативни ситуации • да участват в културни събития, организирани от посолството на Япония • да участват в занимателни дейности, провокиращи речевата активност 	<p>Учениците да използват придобитите знания за осъществяване на междупредметни връзки по:</p> <p>Български език и л-ра</p> <p>Разпознаване на граматичните категории и структури; разпознаване на текстовите разновидности; разпознаване на литературните жанрове; проблеми на езиковата интерференция. Да умеят да съпоставят фолклора, литературата и изкуството</p> <p>Специални предмети:</p> <p>В контекста на основната специалност на учениците, особено значение има сравняването на стойности, единици за измерване, образувание на термини и т. н.</p> <p>Обществени науки:</p> <p>Сведения за японската история, съпоставяне на общото и различното между Изтока и Запада.</p> <p>Европейски и азиатски структури за икономическо сътрудничество.</p>

Граматически минимум за X клас

...shi, ...shi	ta ra
soo desu	nakutemo ii
te miru	mitai
N+nara	te shimau
(период) ni (честота на действието)	V3+to
N+ga hoshii	V2+nagara
ta garu	ba yokatta
ka mo shirenai	te kurete arigatou
ta ra doo desu ka	te yokatta
Числително+mo	hazu desu
Числително+ shika...nai	negative stem+naide
te oku	ka dooka
you/oo (форма за намерение)	(name)to iu (Item)
te ageru	V2+yasui
te kureru	V2+nikui
te morau	rareru(passive)
te itadakemasenka	te aru
to ii desu	A(te iru) aida ni ,B
te sumimasen	adv+ku /ni suru
sou desu	te hoshii
saseru (причинителен залог)	noni
nasai (повелително наклонение)	(N)no yoona /ni
ba/reba (условно наклонение)	saserareru (причинително-страдателен залог)
te mo (отстъпително наклонение)	koto ni suru

Разпределение на броя на йероглифите VIII–XII клас

клас	брой йероглифи
VIII	196 йероглифа
IX	187 йероглифа
X	200 йероглифа
XI	около 200 йероглифа
XII	около 200 йероглифа

V. ФОРМИ НА ОЦЕНЯВАНЕ

Проверката и оценяването на знанията и уменията на учениците е неделима част от цялостния учебен процес. Тя се осъществява както периодично след завършване на определен цикъл от учебно съдържание или етап от обучението, така и по време на самия учебен процес – текуща проверка. Текущата проверка има главно обучаваща и диагностична функция, като обхваща всички нива на комуникативна компетентност.

Оценката трябва да има мотивиращ, а не санкциониращ характер. Учителят трябва да е особено прецизен при вербалната формулировка на оценката.

Основни изисквания към оценяването са обективност, валидност и надеждност

Постиженията на ученика в областта на устната и писмената реч в обучението по японски език имат еднаква тежест при формирането на общата оценка.

Знанията за езиковата система се проверяват чрез структурни тестове: диктовки, въпроси с избираем отговор, задачи за попълване на текстове с пропуснати структурни елементи, задачи за трансформация и други.

Необходимо е да се използват разработките на специализираните японски езикови центрове, които са широко представени в интернат

Проверката на знанията за езиковата система да съдържа и елементи от социолингвистиката.

Допуснатите грешки се коригират добронамерено, като на ученика се дава възможност да осъзнае и коригира пропуските си.

Ученикът и учителят заедно анализират постигнатото и съвместно търсят ефективни стратегии за учене.

Процесът на оценяване цели и формирането на умения за самооценяване.

Важно е формите на оценяване да бъдат разнообразни и да отчитат системно постиженията на ученика в различните дейности.

Учителят използва резултатите от проверката на знанията и уменията на учениците, за да анализира и оптимизира учебния процес.

VI. МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ

Учебната програма по японски език е рамков документ на МОН. В нея са формулирани целите на обучението и очакваните резултати, които имат задължителен характер и са предмет на оценяване. Препоръчаните контекст и дейности, междупредметни връзки, методи и форми на оценяване и методически насоки ориентират към създаване на максимално благоприятни условия за постигане на очакваните резултати. Те могат и трябва и да бъдат интерпретирани от учителите съобразно с конкретната среда на приложение на учебната програма. Значително място следва да бъде отделено на социокултурната информация, като във всеки конкретен случай учителят търси възможности усвояваният материал да бъде вписан в максимално широк културен контекст.

При разработването на годишните разпределения учителите се съобразяват общоприетите в съвременната методика принципи на комуникативния и когнитивния подход.

В учебния процес учителят трябва да прилага разнообразни методи и форми на работа, които да мотивират учениците и да ги стимулират при изучаването на езика. Необходимо е учителят да използва материали от различни източници и от различни тематични области, за да подсили интереса на учениците.

При въвеждането на нови йероглифи учителят може да илюстрира с рисунки или по друг подходящ начин историята на тяхното възникване и асоциативните връзки между значенията на съставлящите ги компоненти. Практиката показва, че така йероглифите се

запомнят по-лесно, а на базата на асоциативните връзки отделни графични компоненти могат да бъдат възстановени, без да се използва речник.

При въвеждането на нова лексика учителят не трябва да се задоволява само с превода и най-честата употреба на съответната лексикална единица. Необходимо е да се използва структурният подход към лексикалната система на езика, в съответствие с който отделните думи встъпват в сложни отношения помежду си. Усвояването на граматични и лексикални структури би следвало да се осъществява по спираловиден принцип. Балансът между усвоени и нови знания и умения трябва внимателно да се поддържа, създавайки чувство за увереност и напредък у ученика.

При организацията на учебния процес се препоръчва работа по двойки и по групи, за да могат учениците да усвоят принципите на общуването и да изпитат различни социални роли. От друга страна, трябва да се дава възможност на учениците да работят и самостоятелно, за да развият собствени стратегии за учене.

Препоръчва се на учениците да се поставят допълнителни самостоятелни задачи по изучаваните области, като особено значение има работата с интернет. Учителят би трябвало да подпомага учениците при търсенето на подходящи материали, а също и при осмислянето на информацията, която учениците получават самостоятелно както от интернет, така и от други източници. Особено внимание да се обърне на възможностите, които предоставя Културния център към посолството на Япония.